

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobajo se v tiskarni in pri g. Novaku na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slov. otroci, slov. šola!

Da je šola zavoljo otrok, ne pa otroci zavoljo šole, je jasno in nič manj, da je le tisto poučevanje dobro, ki je učencem primerno. To zna vsakdo in le nemškutarija je toliko slepa, da tega ne izprevidi; zato pa pameten človek ne more biti nemškutar in ako je, dela to iz samopridnih namenov in zasluži naše zaničevanje. Žal, da se nam ne izmanjkuje nemškutarjev in tudi po ljudskih šolah se ona še vedno šopiri na veliko škodo slov. otrok. Pametni stariši to tudi prepoznajo kmalu, ali kako čujejo od svojih otrok to škodo odvrniti!

Do šolskih oblastij nima naše ljudstvo še veliko zaupanja in se torej do njih le redko kedaj obrne. To pa ni prav, kajti gospoda je dolžna skrbeti, da se v šoli kaj doseže, ne pa čas in denar v njej trati za par nemških besedij, katere vtepa učitelj otrokom v glavo. Ali tudi stariši so dolžni svojim otrokom priskrbeti pouka, kateri jim je v resnici na korist in če ga torej ni v domači šoli, obrniti se je do višjih oblastij in prositi jo pomoči. Kdor trka, njemu se odpre.

V našem listu smo že nekatere kratki govorili o ljudski šoli pri Sv. Petru blizu Radgone. Na njej je bilo marsikaj narobe, nekaj zato, ker se ni godilo v duhu postave, nekaj pa tudi zato, ker poučevanje ni imelo uspehov, kakor jih gosposka pričakuje ali tudi tirja od šole. Na tej šoli je bilo treba pomoči. Dnes pa se nam piše o njej to-le: Z veseljem vam poročam, da je konec nemškutarije v tej šoli. Z zlatimi črkami si bomo tedaj v okrajno kroniko zapisali, v katerem je čislani gospod Raner končeval brezpametno početje tega »lehrkörperja«; dneva še nam ni moči izvedeti, kedaj se je zgodilo, ali tudi to bomo izvedeli. Gospod nadzornik Ivan Raner se je obnesel kot možak skoz in skoz. On je pokazal, da ima še čut za slovensko mladino, njemu gre čast za to, dokler je Slovencev v Gornji Radgoni, saj je javno priznal, da se je nam do zdaj krivica godila. Da je ta šola slovenska postala, nam je ljubše, kakor Bog vé, katero darilo. Zadnji čas je slovensko učiteljstvo imelo mnogo zagotovil, da ga on mnogo bolj čišla, kakor nemčursko. Krono pa je on temu stavil s tem, da je perotnice »Orehovec«, njegovemu gardistu in sploh »lehrkörperju« Sv. Petra porezal. Sliši se, da hodijo ti gospodje profesorji kot poparjena perotnina okoli in zdi se nam, da so mutasti, ali »Orehovec« ne more molčati ter še išče po Radgoni pomoči zoper ukaz šolske oblasti. Upajmo, da zastoni.

Tako dopisnik in končno dostavlja še željo in prošnjo. Gospod nadzornik je sicer pokazal enemu učitelju pot v »rajh«, kako bi bilo, ako mu bi precej »poštno karto« podaril, da se bolj gotovo odpelje! Ako

je ta »profesor« iz naše šole, drugih pa nam ne bo težko v nove »razmere« vpeljati!

S tem pa zdaj še nismo pri kraju. Gospod nadzornik, dela je še mnogo; zdaj pridejo še druge šole Gornje-Radgonskega okraja, pa tudi Ptujskega, mestna šola v Ptujju itd. na vrsto. Na njih še ni vse v redu. Kakor se vidi, ima dopisnik veliko zaupanje do g. okr. nadzornika in mi želimo, da po pravici.

Slovenci in vlada.

(Govor dr. Lavoslava Gregorčica v 255. seji drž. zbora.)

(Dalje.)

Gospod pl. Plener je že videl bližati se slovansko zavezo in grof Wurmbrand je zrl Avstrijo razkosano v departemente. A glej, tu pride prav nenadoma rešitelj, ne morda Sobieski II., kakor je bil tedaj zapisan, ampak v prvi vrsti grof Hohenwart, kakor deus ex machina, ki se je sporazumel z gospodom pl. Plenerjem glede padca grofa Taaffeja. Potem so se pridružili Poljaki in zdaj je seveda bil grof Taaffe, njegovo ministerstvo in volilna reforma na tleh. Pal je baš isti trenutek, ko je najmanjše zaslužil. Njegova volilna reforma bi bila baš pripravna, da uniči sedanji židovski liberalizem, da odstrani nasprotnike katoliške Avstrije in ustanovnike brezverske šole in drugih verskoliberalnih zakonov, da napravi med narodi mir ter začne pripravljati pot pravi socijalni reformi s tem, da se dovoli pristop v parlament tudi nižjim slojem ljudstva. To se je preprečilo. Ob enem je grof Hohenwart ukrenil najhuje, kar se da misliti za nas, s tem, da je zopet postavil na vladno krmilo nemške liberalce.

Gospoda moja! Ko bi bil zmagalet grofa Taaffe sam prijel za državno krmilo, ko bi bil on postal predsednik, ali ako bi bil v novi kabinet pozval tudi dva konservativna parlamentnika, kakor so storili Poljaki in Nemci, kar jim ne zamerim, imeli bi se mi Jugoslovani manj spodtikati nad koalicijo. To pa se ravno ni zgodilo. Grof Hohenwart ni postal ministerski predsednik. Zakaj? Tega ne bodem preiskoval. Od konservativne stranke ni prišel noben parlamentnik v kabinet, na Jugoslovane pa se še celo mislilo ni. Zato smo dobili izrecno nemško-liberalno vlado, ministerstvo Plener, imenovano Windischgraetz, drugo izdanje ministerstva Lasser, imenovano Auersperg. Izgovori nekaterih konservativnih listov ne veljajo tu nič. Grof Falkenhayn je gotovo dobrohoten star gospod in gotovo konservativen mož, ali po mojem mnenju je on v tem kabinetu samo konservativen epitheton ornans, ministerski Ulysses; nasprotno pa se bode grof Shönborn nove situacije kmalu tako privadil, kakor znata na primer konser-

vativni »Grazer Volksblatt« proslavljati z »Neue Freie Presse« sedanjo koalicijo ter hvaliti kot nekaj non plus ultra politične modrosti. Ostanek pa je v sedanjem kabinetu, in ta je glavni delež, odločno nemško liberalen in gospod pl. Plener njegova duševna glava. Gospod pl. Plener pa je že per se program, on je liberalno Manchesterstvo in bojevniki proti Slovanstvu. V dokaz prvega je nam borza in židovsko časopisje, za drugo pa novi vladni program. To je vladalo veselje na borzi! »Neue Freie Presse« je pisala: »Imenovanje gospoda pl. Plenerja je bilo znamenje nikdar pričakovanega kurz-nega povzdiga«. Radostno so razglasili židovski listi, da se bode novi finančni minister skoraj pojavil na borzi z novim državnim izposojilom 30 ali 100 milijonov. Jaz menim videti znamenja, da stojimo zopet pred začetkom narodno gospodarske povzdige, kakoršno smo že doživeli pod meščanskim ministerstvom in Lasserjem, imenovanim Auersperg. Poraz seveda tudi ne bode izostal. Pri tej priliki moram omeniti, kako zelo obžalujem, da se tako malo ozira na razlaganje spoštovanega kolega Schlesingerja. Včeraj je dokazal do pičice, kakošna nesreča nam preti, ako se sprejme izplačevanje v zlatu. Haec autem initia sunt dolorum.

Program, ki ga je razvila vlada, je prav Plener-Wurmbrandov. Ljudstvu ni prijazen, Slovanom pa gotovo sovražen. Že iz njenega kratkega obrisa nameravane volilne reforme se razvidi, da se namerava milijone državljanov, ki sedaj nimajo političnih pravic, združiti v jedno skupino, druge skupine pa pustiti pri življenju. Ali ravno ta sistem skupin se je svoječasnno izmislil in izvedel proti nam Slovanom.

Nova volilna reforma, ako pride kedaj k življenju, bode taka, da bode prikladna za nemške liberalce, zato se mi Jugoslovani ne moremo pridružiti tej koaliciji, da ne bomo sokrivci tega, kar bode prišlo. Vlada zahteva v svojem programu od svojih zaveznikov, naj pustijo vsa važnejša politična vprašanja. To domnevanje se lahko usili ravno kar nasičenim, ne pa še stradalim. Italijani na primer in nemški liberalci so lahko popolnoma zadovoljni, ker imajo koristi od tega, da se njih sedanja politična posest razglasi za nedotakljivo in da stoji njih prejšnji nasprotniki, ki so zdaj njihovi zavezni prijatelji, njim v bran.

Tem braniteljem se torej pripoveduje, naj pustijo v miru vsa važnejša politična vprašanja. Usiljuje se jim takorekoč piškav mir; pozabili naj bi za nekaj časa na programe, zahteve in želje volilcev svojih. Taki politični postni zapovedi in taki parlamentarni zapornici se mi Jugoslovani ne moremo udati nikdar. Zahteva, naj mirujejo večja politična vprašanja, je v prvi vrsti le nemškim liberalcem na korist. Pustimo zdaj Poljake v miru. Nemški liberalci pridobijo na času, in čas dobljen, vse dobljeno. Ti gospodje so se še-le vsedli v državno sedlo, hočejo se urediti v jahanju, za to pa je treba časa, in ako jim ga koaliranci pusté, bode se videlo, kako bo nemško-liberalna stranka ta čas mnogo previdnejše izkoristila, nego preje, da si vtrdi svoje stališče. Kadar bodo liberalci dovolj oboroženi, pokazali se bodo v svoji pravi podobi, ter pričeli odkrit boj ne samo proti Nemcem in proti Slovanom, ampak tudi proti katoliški cerkvi. V tem oziru se ne smemo udati nikakim iluzijam.

Blizajočo nevihto naznanja v ostalem izgovoren, popolnoma nenavaden molk vladnega programa o najvažnejšem vprašanju naše države, o vprašanju narodne enakopravnosti. O tem ni niti besedice v vladnem programu. O tem desavouira slovesno sedanja vlada in odkrito celo prestolni govor Nj. Veličanstva cesarja, v katerem se z dobrohotnostjo spominja narodne enakopravnosti.

Dne 23. novembra vprašal sem začuden: Zakaj se je to izpustilo? Odgovorilo se mi je sledeče: V začetku je bil jeden odstavek o narodni enakopravnosti v vladnem programu, ta odstavek pa se je na pritisk ministra notranjih del črtal. Možno je, da se bode temu ugovarjalo, zato pripomnim takoj, da sem izvedel to notico po posredovanju odličnega člana češkega veleposlstva. Ta odstavek se je toraj črtal ali sploh popolnoma izpuštil, in to je prav značilno za celo situacijo, v kakoršni smo zdaj.

Mi Slovani imamo toraj pravico, sklepati in misliti, da se vidi tej vladi važno vprašanje o narodni enakopravnosti že rešeno, seveda v zmislu gospoda pl. Plenerja in grofa Wurmbranda, znanega predlagalca nemškega državnega jezika. Kakoršna je ta rešitev, o tem sem našel prav interesanten komentar v »Grazer Tagespost«, ter ob jednem pripomnim, da je to journal grofa Wurmbranda. Ali vendar je tako! Tu je — in prosim za dovoljenje, da smem prečitati dotično mesto — v številki z dne 29. novembra 1893, tikajoče se izjave Jugoslovanov.

»Gospodom Jugoslovanom ni nič do enakopravnosti, ampak do zatiranja Nemcev. Nobenemu Jugoslovanu, nobenemu avstrijskemu Slovanu v obče se ni treba boriti za enakopravnost, ker avstrijsko Slovanstvo jo ima že davno. Dovolila se jim je v državnih zakonih in mnogoletna praksa jim je odstopila dozvole, ki daleč presegajo mejo pravice. V kolikor Slovan zahteva, kar mu gre po zakonu in pravici, se ne sme nič več pritoževati. Nemci žrtvujejo mnogo s tem, da dovolijo politiko miru in imajo popolno pravico zahtevati odškodnino za neizrekljivo škodo, katero jim je povzročil nesrečni sistem grofa Taaffeja. Bilo bi samo pravično, ako bi jo dosegli.« (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Trije spomini iz Draždan.

(Konec.)

Kaj ne, dragi čitatelj, da se ti to dopade? O ko bi tudi pri nas v katoliški Avstriji tako bilo, potem bi verne slovenske matere manj pretakale grenke solze, kedar njih sinovi odhajajo k vojakom. Sicer so že tudi pri nas začeli bolj gledati na izpolnjevanje verskih dolžnostij pri vojaki, ker so lani v postu po nekaterih mestih imeli vojaki duhovne vaje in lani v jeseni so se začeli vojaški novinci podučevati v krščanskem nauku; pa samo s tem in da le jedenkrat na mesec pridejo k sv. maši, se še noben veren katoličan ne more zadovoljiti. Naj skrbé dotična oblastva, da bodo naši katoliški vojaki vsako nedeljo in zapovedan praznik spodobno pri sv. maši in pridigi; saj imajo vestno skrb za one bosenske vojake, ki so mohamedanske vere. Ako so vojaki zvesti Bogu, bodo tudi zvesti presvetlemu cesarju.

Pa ne samo vojaki, tudi naši slovenski mladeniči sploh naj se učé od Saksonskih vojakov, kako se naj vedejo pri službi božji. Morebiti bo ta ali oni naš mladenič dobil te vrstice pred oči. Ne zabi teh vrlih vojakov, o katerih to hvalo pišem. Obnašaj se ti in vsak tvoj vrstnik v cerkvi tako, kakor se spodobi za pravega kristjana! Sv. Martin, ki je bil v mladosti vojak, pozneje pa celo škof, se je ves tresel svete groze, kedar je prestopil cerkveni prag. »Kaj bi se ne tresel, je dejal ako premislim, da stojim pred veličanstvom Najvišjega, pred Bogom in sodnikom.«

Po sv. opraviilu si greva s prijateljem mesta ogle-